

LITERATURE

МІСТО ЯК ТЕКСТ В ЛІРИЦІ А. А. МАРТИНА

Лавренчук Тетяна

викладач

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Альфред Август Мартін належить до тих авторів, що брали безпосередню участь у Другій світовій війні, переймався долею своєї країни та відкрито виступав проти Гітлерівського рейху. Тому, поет не лише звертався до аполітичних тем, притчевих мотивів, релігійних та філософських тем [2].

Твори поета не вписувались в звичну картину опису літератури Третього рейху, адже він писав про переслідування сусідів- євреїв, злочинну політику нацистів, критикував Й. В. фон Гете за пропаганду нацистського режиму. Попри християнську спрямованість своїх віршів А.А. Мартін займав чітку громадянську позицію та закликав до захисту гуманних християнських цінностей.

Важливим під час аналізу ліричних творів Альфреда Августа Мартіна зважати на використання поетом такого прийому інтертекстуальності, як алюзія. Причому даний прийом міжтекстового зв'язку проявляється у співвіднесенні з історією міста Кельн у роки Другої світової війни [1].

Рідному для поета місту довелося пережити штурм, жахливі руйнування і втрату безлічі своїх жителів під ударами противників. Пройти увесь шлях від панування Третього рейху до його падіння. Жорстокі бомбардування практично повністю знищили центральну частину цього прекрасного міста.

Після приходу нацистів до влади місто стало свідком «Кришталевої ночі», акції прямого насильства та терору проти єврейського народу, що проживав на території Німеччини, утисків євреїв, що поступово

перетворювався на переслідування та розміщення євреїв у концтаборах. Саме тому, тогочасні жахливі події знайшли відгук у душі ще молодого Альфреда Августа Мартіна та стали невід'ємною частиною його творчої спадщини.

Поет з боєм пише про наслідки перерахованих вище подій для усього німецького народу, наступних поколінь, про цю криваву для усього світу сторінку в історії не лише Німеччини, а й усього людства, про те, як погано та важко жити людям на такій Батьківщині, що стала іншою, чужою, невпізнаваною гнітючою. Небо та земля стали чорними, квіти втратили свій колір, життя змінилось, а людське життя знецінилось взагалі. У такому стані опинилась рідна земля, рідна країна, рідне місто, кожна вуличка якого для поета тепер лиш тьмяніє. Саме так описує своє місто, свою святу, благочестиву Батьківщину, що потухає, в'яне Альфред Август Мартін у вірші «Heilig Vaterland»: *Wo der Himmel fällt//schwarz auf die Erde, //und braun färbt//das Land die Blumen* [3, с. 5]

Поезія «Mein Land» висвітлює тогочасне становище, в якому народ змушений підкорятися вищим колам. Поет пише про Німеччину, як країну коричневих сорочок та підбитих черевиків, країну в якій поети більше не в змозі вільно висловлюватися, в якій хоробрі сміливці більше не зважуються виступити проти: *Kennst du das Land?//Wo die Hemden braun zu tragen, //Wo die Stiefel hart beschlagen, //Wo die Leute//nach der Trommel gehen* [4, с. 4].

У поезії «Gelöbnis» А. А. Мартін пише про те, яке задоволення приносили ліричному герою раніше прогулянки, як його заворожувала прохолодна ніч, яка стала тепер тривожною, тужливою та небезпечною, що ліричний герой не розуміє та не відчуває, що змушує ніч втрачати свою красу: *Wie verhext mich diese kühle, //Diese bange, dunkle Nacht! //Ach, daß ich so gar nicht fühle, //Was die Nächte nachtlos macht* [3, с. 3].

Проте, далі Альфред Август Мартін розуміє причину змін усього навколо (міста, людей, природи), про що свідчать наступні рядки, в яких йдеться про ненависть до влади. Поет вважає, що вони заслуговують на смерть. Становище в якому опинилась його Батьківщина не дає ліричному героєві спокою, воно

«душить» та мучить його: *Wie ich solche Mächte hasse//Wie ich sie am Halse fasse!//Daß ich würge, daß ich tobe!//Daß ich ihnen Tod gelobe!* [3, с. 3]

Рідне місто стало абсолютно іншим невпізнаваним, місцем, що забрало безліч життів. У поезії «Die Kurze Straße in Kalk», присвяченій Гайнцу Е. (ймовірно товаришу поета, що загинув під час воєнних дій), місто, а саме його коротенька вуличка стала червоною від пролітої на ній крові, крові загиблих солдат та мирного населення. Поет навіть називає її «мертвою вулицею»: *Tote Straße, rot.//Dort wohnst du, mein Freund,//ohne den Vater* [4, с. 8].

Ліричний герой шукає третій будинок зліва цієї вулички в якому жив його друг. З наступних рядків стає відомо, що вірний друг ліричного героя зі страхом у очах загинув, тому таке «затягнуте місто» виступає передвісником небезпеки. Ліричний герой змушений марширувати та співати під стукіт барабану, підкоряючись чинному на той час режиму. Вікна будинків завішані, місто стало похмурим, темним, чужим: *Trommeln der Macht//und Singen gegen verhangene Fenster,//wir marschieren* [4, с. 8].

Також у поезії «Die Straßen die Häuser das Haus» зі збірки «Kölnflocken» автор зазначає про мрію пожвавлення на вулицях, де з будинків лунає дитячий сміх, а в повітрі відчутно запах миру: *...in Straßen und Gassen//Aber//still die Luft im Atem des Stromes ein Traum//ein Frieden* [4, с. 17]

Даний мотив підтверджує також вірш «Der schwere Hall» в якому А. А. Мартін пише про втому вулиць міста, бажання тиші та спокою, які більшість людей втратили: *Müde des Wegs, der Straßen der Stadt,//mauergelehnt//wünscht' ich die Stille herbei, //dass sich verliere die Menge der Leute* [3, с. 19].

Ще одна поезія «Stadt, da ich kam» з цієї збірки ілюструє та передає сірий та жахливий настрій складних часів. Місто зображене похмурим, страшним: смерть матері, крик, плач дитини. Ліричний герой не може забути побачене, згадуючи крик перехоплює подих, проте не вмирає надія на краще завтра: *Stadt, da ich kam//von fern her, Stadt,//tote Mutter, stumm vor Schmerz//Dein Kind weint* [4, с. 31].

Продовжуючи тему міста, що змінилось в негативний бік завдяки нациській політиці влади Третього рейху, Альфред Август Мартін написав поезію «Meine Stadt». Ліричний твір описує воєнні події, що відбувались в той час в Кельні: вулиця горить, марево туману, вогонь, який ніхто не в силах потушити та звільнити від сліз через смерті на вулицях у підвалах, шахтах: *Die Straße brennt, // von meinen Schultern fällt der Nebelschleier, // er vermag das Feuer nicht löschen // und nicht lösen die Tränen // um die Toten auf den Straßen, // in Kellern und Schächte* [4, с. 11].

Далі Альфред Август Мартін пише про те, що люди більше не в силах приливати сльози, їх душить крик, «перш ніж крик, перш ніж сльози впадуть на землю», смерть приходиться неочікувано та забирає ще одне, наступне чиєсь життя. Від смертей вулиця стає «непрохідною»: *Wasserlose Tränen // ersticken den Schrei, // ehe der Schrei, ehe die Tränen auf die Erde fallen, // tritt der zweite Tod schon zu dir, // denn // ungangbar ist die Straße ...* [4, с. 11]

Поет схвилюваний такою гнітючою атмосферою міста, він відверто страждає, його мучить такий стан колись напрочуд могутньої держави, яка тепер втратила політичну самосвідомість, мужність хоробрість, силу, гуманні цінності. Рідне місто потерпає від розбрату, розрухи, яка постійно горить у вогні, тоне у крові невинних людей через бажання верховенства, влади, панування над іншими.

Отже, Альфред Август Мартін з тугою та болем сприймає та переносить на папір побачені ним у той час картини, які на жаль не вигадані, а реальні. Місто, яке неймовірно сильно постраждало під час воєнних дій стало у ліричних творах важливим свідком, що зберігає тепер свої страшні таємниці історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: монографія. Академія: Київ, 2009. 237 с.
2. Кушнірова Т.В. Мотив як літературознавча категорія: ознаки і

типологія. Збірник наукових праць Вісник Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. 2004. № 1 (34). С.3-11

3. Martin A. A. Gegengedichte und andere Gedichte der Zeit. Köln : Avlos& Köln, 1990. 40 s.

4. Martin A. A. Zeitfall und Nachtzeit. Köln : Avlos& Köln, 1990. 40 s.